
INDHOLD

Indledning 7

LAND

Offentlige plantninger i landsogne . . . 13
Landsbykirkegårde . . . 17
Præstegårdshaver . . . 21
Skolehaver 23
Sportspladser 25
Vejplantninger 27
Lystanlæg 29
Naturfredning 31

BY

Bykirkegårde 43
Legepladser 49
Sportspladser 55
Kolonihaver 61
Hareboligkvarterer . . . 73
Parker og anlæg . . . 77
Gadeplantninger . . . 81

MENNESKENE

Kommunestyret 85
Planlægning 89
Bygartnere 93
Sognegartnere 101

EKSEMPLER

Himmelev sogn 103
Heden sogn 109
Norre Søby sogn 113
Brande Sogn 117

**PARKPOLITIK
I SOGN OG KØBSTAD
AF C. TH. SØRENSEN**

KØBENHAVN 1931
I KOMMISSION HOS
GYLDENDALSKE BOGHANDEL NORDISK FORLAG

**UDGIVET MED STØTTE AF
NY CARLSBERGFONDET**

NØRRE SØBY SOGN.

Nørre Søby set over søen fra vejen umiddelbart syd for Søby Søgård. Den kraftige trægruppe til venstre er præstegårdshaven og kirkegården.

Heden er anneks til det betydelig større *Nørre Søby* sogn mod nord. Dettets areal er 1335 ha, hvoraf de 154 ha er skov. Der var i 1925 656 indbyggere. Også her er der kun én by, som ligger knap 15 km syd for Odense ved Fåborg landevej.

En station på banen Odense-Fåborg ligger noget vest for byen, ved *k*, men der er ikke synderlig bebyggelse der.

Terrænet former sig i bløde bakkedrag, det er i det store og hele temmelig fladt, jorden er overvejende god sandmuld, der er nogle enge og moser og der er lidt hede (*r*).

Her er ret anselige *skove*, mod nordvest skovene ved Søby Søgård og mod sydøst Røgleskov.

Endelig er den 700 m lange og 3—400 m brede Søby sø af den aller største betydning for landskabets præg.

Øst for søen ligger byen med udsigt over til den gamle herregård *Søby Søgård* på den vestre side.

Kirkegården (*g*) er ikke synderlig velholdt, og den er ikke reguleret. De fleste grave er kantede med buksbom, men der findes naturligvis også nogle jern- og træhegn. Der er ikke mange træer. Mod nord er der købt et mindre stykke til udvidelse, det er terrasseret og bevokset med frodigt ukrudt. Kirkegården trænger i høj grad til forskønnende foranstaltninger.

Den store *præstegårdshave* (*f*), der ligger i umiddelbar forbindelse med kirkegården, er overordentlig smuk og værdifuld ved sine store træer. Den er vel nu, som de fleste af den slags gamle præstegårdshaver, i virkeligheden alt for stor til en nutidspræsts indtægter og livsførelse, og derfor

Skove.

Sø.

Kirkegården.

Præstegårdshaven.

virker den temmelig forsømt, trods det, at den nuværende bruger åbenbart har den største interesse for haven og gerne vil pleje den bedst muligt. Sognet burde yde nogen støtte i disse bestræbelser, men skal det rigtig hjælpe, så må der fremskaffes en fornuftig plan for havens hele behandling. Den bør forenkles mest muligt, det er slet ikke de mange gange, de sirlige græsplæner, blomsterbede, stenhøje og alt sligt, der er det vigtigste. Havens værdi ligger først og fremmest i de store træer. Her trænges til oprydning og udhugning, måske også til nyplantninger for at skaffe underlæg og for at skaffe afløsning for de gamle træer, når de ikke kan mere. I Nørre Søby præstegårdshave er der pragtfulde gråpopler, ege, valnødder, linde og frugttræer. Der er en træagtig vedbend, som breder sig over et meget stort areal, en virkelig seværdighed, og der er nogle smukke hortensier.

Syd for byens *forsamlingshus* (*h*), som ikke er videre smukt, har der været et lille kær, som nu er opfyldt, således at der ligger en åben trekantet plads mellem to veje. Det vilde være naturligt her at skabe en lukket mødeplads. Dette kunde gøres på flere måder, det vigtigste er, at der må være en smukt formet græsflade i midten, rammen kan så være et simpelt syren- eller tjørnehegn, klippede hække eller ensidige stengærder ind mod græsset med beplantede skråninger ud mod vejene. Det vilde være rimeligt, at plante højt voksende træer i denne ramme, sådanne skader ikke ved skygge på dette sted, en gruppe gråpopler eller hestekastanier vil engang kunne præge bybilledet meget stærkt.

Gadekæret ved *n*, som fylder en firkant mellem to veje og to haver, er meget smukt, kun burde det uddybes, så vandet gik helt ind til havernes stengærder.

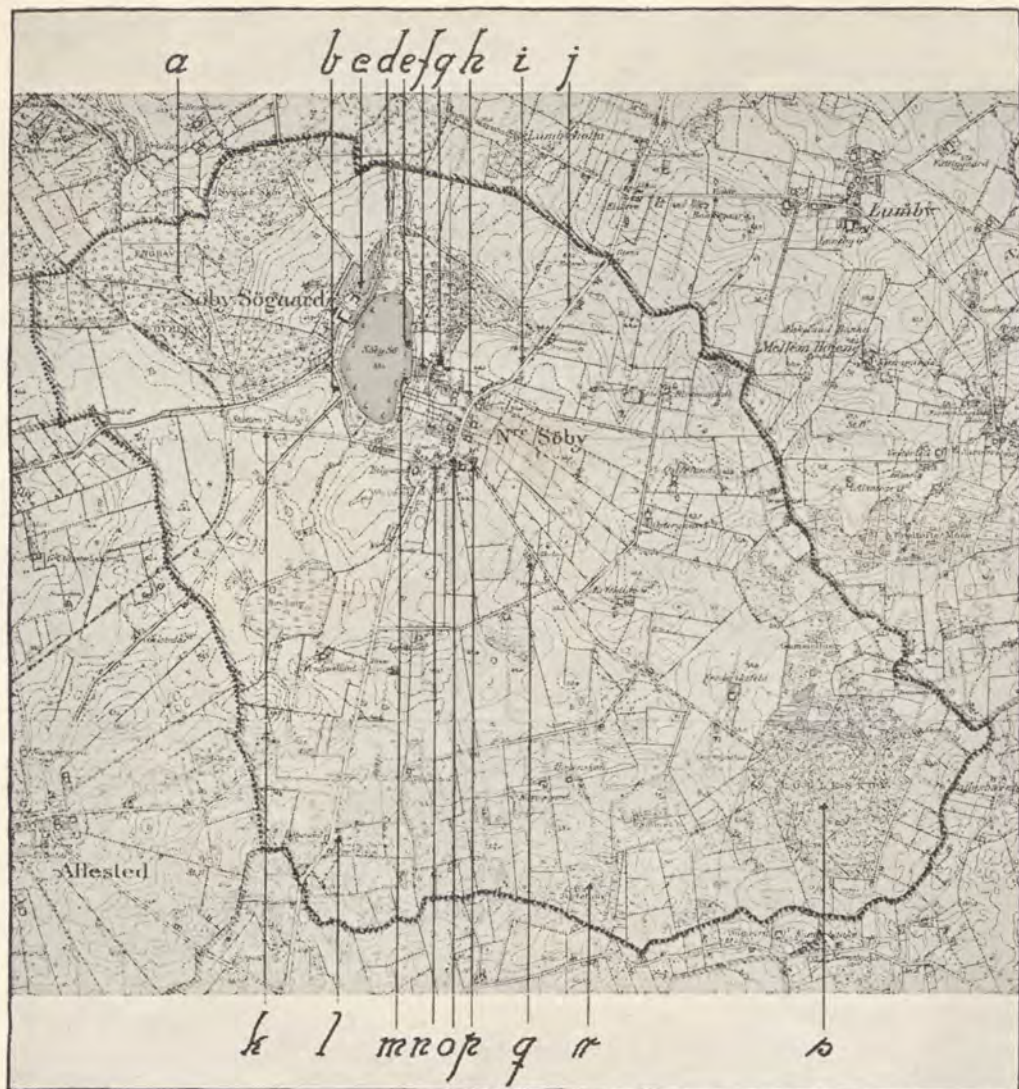
Ved en vejskæring midt i byen (*o*) er der indrettet et lille *anlæg*, som nok må siges at være en misforståelse. En meget lille trekant er med slyngede gange delt i nogle græsfigurer, hvori der er plantet roser og varieteter af stedsegrønne træer. Det er meget ikke godt, det er ikke og vil ikke nogensinde blive til virkelig forskønnelse for byen. Ønskede beboerne, at der her skulde være noget stedsegrønt, så kunde dette ønske naturligere og bedre imødekommes ved, at hele trekanten tilplantedes med en eller anden træart, som kunde vokse op og danne en anseelig gruppe. Skovfyr eller østrigske fyr falder en først ind, men mange andre træer kunde komme på tale. Ved siden af, i Møllerens have (*p*) er der meget mere af interesse, der findes nogle smukke klippede taks og buksbom, som sligt kun findes i fynske haver.

En Mødeplads.

Gadekær.

Et dårligt anlæg.

NORRE SØBY SOGN.

Kort i 1:40 000 fotograferet efter
Geodætisk instituts målebordsblad.

Skolen.

Der er den mærkelighed ved sognet, at skolen ligger et godt stykke fra byen i sydøstlig retning, mærket *q* på kortet. Desuden er der en mindre skole mod syd (*l*). Skolerne er ikke videre skønne, og der er heller ikke synderligt ved haverne.

Ingen Oldtidsminder.

Oldtidsminder findes ikke.

Badning.

Såvidt det ved undersøgelsen kunde konstateres, findes der ikke nogen særlig sportsplads i sognet, men der bades i søen, kvinder ved *e* og mænd ved *m*. Det er sikkert ønskeligt, at sognerådet har sin opmærksomhed henvendt på dette forhold, søger adgangen sikret og den bestående orden fæstnet eller omordnet, om dette er påkrævet.

Herregården.

Herregården sætter sit præg på sognet på mange måder,

ikke mindst ved bygningernes og havens landskabelige virkning. Her residerer intet herskab mere, den indrettes nu til ungdomsfængsel, og derfor må det antages, at den smukke haves fortsatte beståen er sikret. Der findes mange smukke træer i haven, lindealleer, hække og nøddegange, men den virker allerede meget forfalden, fordi den som næsten alle gamle haver passes på en forkert måde. De fremtræder som forsømte og uordentlige *haver*, medens de burde fremtræde som velpassede og ordentlige *skove*.

Ved *amtsvejen* er der en del grimme elme, ved *sognevejene* er der popler og syrenhegn nogle steder og ved vejen til stationen er der unge elme, som er beskårne i kugleform på en uskøn og ganske meningsløs måde. Fra vejen ved *i* er der en meget smuk udsigt mod vest, over søen til slottet. Ved *b* og *m* er der smukke gråpopler, som bør fredes.

Skovene, herregårdshaven og søen gør, at der ikke vil være synderlig trang til nyplantninger i sognet, *det vigtigste er her at værne om det bestående*.

Haverne ved huse og gårde er i det store og hele gode og velplejede. Desværre gælder dette ikke for de nyanlagte haver ved en del ny husmandsbrug, der i de senere år er rejst på den gamle herregårdsmark nord for søen (mellem *d* og *j*). Haverne er uskønne, fordi de fremtræder som dårlige villahaver, men det er værre, at de er tilplantede således, at der aldrig vil blive et effektivt læ om bygningerne.

Haverne.

Et *program for et kommunalt parkudvalg* i Nørre Søby sogn kunde bestå af følgende punkter:

Resumé.

Forbedring af kirkegården.

Sikring af præstegårdshaven.

Indretning af anlæg syd for forsamlingshuset.

Forskønnelse af gadekæret.

Omlægning af det lille anlæg ved *o*.

Forbedring af skolernes haver og indretning af skolehaver til børnene.

Indretning af sportsplads.

Ordning af badeforholdene.

Herregårdshaven holdes under observation.

Spørgsmålet om vejplantninger undersøges.

Poplerne ved *b* og *m* søges fredede.

Endelig vil det sikkert være heldigt at sikre sognets beboere adgang til skovene.

HEDEX SOGN.

Fra kirkegården i Nørre Soby, se side 113. Kirkegården støder umiddelbart op til den smukke præstegårdshave, der ligger bag kirken.

Det fynske sogn *Heden*, hvorover der hosstående findes et kort i 1:40 000, er en mindre kommune, som omfatter 700 ha, hvoraf de 22 er skov. I 1925 var der 411 beboere. Sognets eneste by, *Heden*, ligger ved Odense-Fåborg landevej, 19 km syd for Odense og lige vest for Ringe.

Terrænet er noget kuperet, jorderne er god sandmuld med nogle enge og moser. Byen ligger i en lavning, syd for et engdrag, med kirken højest mod syd.

Kirkegården.

Kirkegården (o) er fornylig reguleret, således at gravene ligger i lange buksbomkantede rabatter med smalle gange imellem. I disse rabatter ligger de enkelte graves buksbomkanter, gitre og hegn ligeså uordentligt og planløst som på uregulerede kirkegårde, men de gennemgående buksbomkanter og den gode orden, der hersker på kirkegården, gør, at denne tager sig meget pæn og hyggelig ud. Den er omgivet af stensatte, ensidige gærder, inden og ovenfor hvilke der for nylig er plantet bøgehække. Med undtagelse af en stor hængesk er der ikke træer på kirkegården.

I det hele og store må det siges, at der er ikke noget at anke over, kirkegården er pæn og ordentlig, sognet kan være den bekendt, men den kunde dog have været skønnere, hvis reguleringen var grebet noget anderledes an. Thi selv om det må erkendes, at der er pænt nu, så giver den kun et indtryk af orden, ikke af tradition eller kunstnerisk idé.

En lille lund.

Nord for kirkegården findes en lille *plantning* af bøg og andre træer i blanding (f). Lige udenfor kirkegårdens nordside er der en *allé* af hestekastanier, og vinkelret på denne fører en tilsvarende *allé* op gennem lunden til kirkegårdens hovedindgang. Disse træer er meget smukke og temmelig anselige, men lunden er sikkert en misforståelse på dette

HEDEX SOGN.

sted, som den her vokser på en nordvendt bakke. Der er noget surt og uhumskt ved den, beboerne bruger den endog til affaldsplads. Det vilde temmelig sikkert være bedst at fælde de fleste træer udenfor alléerne og så græs i arealet, så vilde de smukke kastanier virke meget anseligt og få gode udviklingsmuligheder.

Syd for kirkegården er der et ret stort, stærkt faldende areal mellem gærdet og vejen til Vantinge, det burde istandsættes ved en simpel planering og tilsåes med græs. Mod gærdets sydvestre hjørne ligger et hus med nogle usømmelig grimme skure umiddelbart op til gærdet, de burde fjernes.

Ved det nordvestre hjørne er der nylig opført et ligkapel, som er slet placeret i forhold til vej og gærde og desuden fremtræder det som et stykke godtkøbsarbejde.

Skolen (e) og dens have er uden særlig interesse.

Skolen.

Det grimme og ordinære *forsamlingshus (d)* har som baggrund en smuk allé af hestekastanier. Øst for huset strækker sig en ret stor grønning, en smuk sports- og legeplads. Forsamlingshuset kunde forskønnes meget ved passende plantninger.

Sydøst for byen, ved *p*, ligger en ret stor og dyb dal, en gammel grusgrav formentlig. Her er der storartede muligheder for at skabe en smuk lille *bypark* med en herlig fest- og sportsplads. Arealet ligger ubrugt hen, det vilde ikke koste meget at foretage de fornødne planeringer og plantninger.

En god parkmulighed.

Der findes ikke oldtidsminder i sognet, i Voldhave (*n*) er der et *voldsted*.

Ingen oldtidsminder.

Der er heller *ikke bademulighed*. De, der vil bade må tage til Søby sø, 4 km nærmere Odense.

Ingen bademulighed.

Nogle af *sognevejene*, som *h*, løber mellem smukke syrenhegn, der bør bevares og plejes på bedste måde.

Vejplantninger.

Der findes en del *plantninger*, *a*, *b*, *c*, *i*, *k*, *l*, *m*, *n*, for hvis fredning og pleje der bør drages omsorg. Kortet viser en lille sø ved *k*, men vandet er meget urent.

Småplantninger.

Sydøst i sognet løfter den smukke bakke *Kollebjerg* sig over mosen af samme navn.

Haverne.

Haverne er smukke og velholdte, lune og frodige. I forbindelse med de gamle gårde danner de meget smukke landskabsbilleder, særlig gælder dette *Pilegård (g)*, en anselig bindingsværksgård, der løfter sine længer over en grøn toft, som fortsætter ind i haven under gamle frugttræer.

Et *program for sognerådets arbejde* vedrørende de offentlige plantninger i Heden Sogn vil ikke være meget omfattende. Det kunde f. eks. se således ud.

Resumé.

HEDEN SOGN.

Kort i 1:40,000, fotograferet efter
Geodætisk instituts målebordsblad.

- Kirkegårdens omgivelser mod syd bringes i bedre stand.
- Lunden nord for kirkegården fældes.
- Der oprettes skolehaver.
- Forsamlingshuset forskønnes ved plantninger.
- Der fremskaffes en plan til en park i dalen *p* og arbejdet udføres efter lejlighed.
- Vejplantningerne behandles mere systematisk.
- Der træffes aftaler med ejerne af småskove og lunde om disses fredning og pleje, og om sogneboernes færdselsret.